Ч. 177 (12.543). Львів, вівторок 12. серпня 1930. Opłata pocztowa opłacona ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голандії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Довкола аґрарного бльоку.

Львів, 10. серпня 1930.

Як відомо, польський уряд заходиться коло скликання конференції аграрних держав Східної Европи, від моря Балтійського по море Чорне. Вістря тої конференції малоб бути звернене недвозначно проти Німеччини, чи пак проти німецької митної політики, з якої Польща не має причини бути вдоволеною. Ось саме на днях німці відкинули польське предложення в справі митного компромісу, що в практиці означає коли не анулювання, то відібрання всякої вартости польсько-німецькому торговельному договорі, заключеному 13. березня ц. р. Не диво, що Польща, опинившися просто в катастрофальному господарському положенні, хоче рятуватися при помочі своїх ближчих і дальших сусідів, змагаючи до створення бльоку аграрних держав, що вів би одностайну митну політику під її егідою.

Тимчасом на шляху до скликання конференції аграрних держав Східної Европи з ініціятиви і під проводом Польщі зайшли поважні перешкоди. Саме на днях скінчила свої наради конференція представників Югославії, Румунії і Мадярщини в Сінаї, що поставила собі за мету приготовити тісне порозуміння згаданих трьох аграрних держав. Наради ці мали характер вступного порозуміння, бо істнує правдоподібність, що це порозуміння пошириться й на інші держави середущої і східної Европи і тимсамим з ініціятиви Польщі не вийде нічого.

З голосів преси виходить, що конференція в Сінаї має просто переломове значіння в політичному й господарському житті наддунайської Европи. Ця конференція ілюструє дуже маркантно факт, що політичне порозуміння держав малої коаліції, яке, як відомо, шкульгає в неодній точці, не дасться розтягнути на справи господарські. „Малу господарську коаліцію", про яку ще недавно говорилося, остаточно погребано, головно тому, що годі було погодити інтереси промислової Чехословаччини з аграрною Югославією, які й досі не могли заключити між собою торговельного договору. На місце тої „малої господарської коаліції" виступає отсе нова господарська концепція з поминенням Чехословаччини, а зате з втягненням Мадярщини.

Для Мадярщини, котра має в себе також аграрну крізу, ця зміна має під кожним оглядом велике значіння. Про це говорить пророчисто стаття посла національної коаліції д-ра Богія в „Немцеті Уйшаг", в якій м. і. сказано: „Мала коаліція від самого початку хотіла підкопати нашу національну незалежність через господарську концепцію наддунайської федерації, яка булаб просто запереченням нашої господарської незалежности і відданням нашої держави під господарські прикази чехів. Тому можна тільки приплеснути тому, що між Мадярщиною, Румунією і Югославією почалися переговори (стаття писана на початку конференції — Ред.), що мають довести до співділання дотично піднесення цін збіжа. Якщо переговори будуть успішні, то це означатиме ренесанс середущої Европи. Само життя домагається співпраці трьох аграрних держав, а факт, що кріза охопила так сильно господарське життя Румунії і Югославії, доказує тільки, яку жертву понесли вони для політики Бенеша. Ця політика змагає до експанзії чеського промислу, до зроблення з Праги господарського центру для східної і середущої Европи і до скріплення позиції Чехословаччини як господарської величі. Для тієї політики вдалося йому шумними гаслами приєднати злучені в малу коаліцію Румунію і Югославію і зробити віссю закордонної політики обох тих держав мадярську квестію, а із зломаної і звязаної в Тріянон Мадярщини, яка не має ні армії ні зброї і не може бути для нікого з військового боку небезпечна, зробити для тих двох держав правдивий пострах. Приєднавши їх собі для боротьби з тим страхополохом, Бенеш поклав тимсамим руку на господарській політиці східної Европи і довів Румунію і Югославію до ситуації просто без виходу, з якої вони тепер пробують видобутися".

Урядово оголошені ухвали сінайської конференції стверджують, що вістка про митну унію між Румунією і Югославією була передчасна. Ухвали конференції зводяться до того, що учасники її (Мадярщина, Югославія і Румунія) рішили виступити до інших держав з предложенням признати спеціяльні митні знижки для земельних продуктів Югославії, Мадярщини і Румунії. Німецька преса, яка дуже пильно слідила за нарадами конференції в Сінаї, каже, що там утворено щось в роді торговельного картелю трьох наддунайських держав, які солідарним виступом супроти промислових держав хочуть вибороти собі запевнення відбору і вищі ціни для своїх збіжевих надвижок. При цій нагоді німецька преса запевнює, що учасники конференції в Сінаї рішили не брати участи в конференції, біля скликання якої заходиться польський уряд.

На думку німецької преси ціла збіжева надвишка заінтересованих трьох держав виносить 3—4 міл. тон річно, а сама Німеччина імпортує 4.5 міл. тон збіжа для потреб своїх мешканців. Отже відбір тої надвишки повинен би піти легко, як тільки згадані держави вирівняють конкуренційні умови з заморським довозом. Німеччина виробила навіть уже плян такої організації для наддунайських держав через утворення спеціяльної складово-перевозової спілки й обчислила, що на ту ціль треба 50 міл. марок. Спілка та малаб вибудувати 30 великих складів на дунайському шляху, а крім того Румунія мусілаб перебудувати свої порти в Цетатеа Альба і в Констанці. Очевидно — під відповідними умовинами німці дадуть на цю акцію гроші, бо вони матимуть з неї і безпосередні і посередні користи.

Ясно, що проти отсього проекту виступає Польща, намагаючись притягнути до себе учасників конференції в Сінаї. Чи дійде до порозуміння заінтересованих наддунайських держав з Німеччиною, залежатиме у великій мірі від умовин, які тим державам предложить Польща.

Не треба й казати, що широкі круги нашого сільського населення заінтересовані в цій справі незвичайно. Адже аґрарний бльок держав нормуватиме ціни на сільські продукти, зокрема на збіже, а ця справа обходить хіба найбільше нашого селянина.

Ще про УВО.

Цим разом — голос з табору ППС.

Дискусію з польською пресою на маргінесі нападу під Бібркою ми припинили тому, що все те, що ми мали в цій справі сказати а що в специфічних нинішніх умовах сказати можна було, ми вже сказали: нічого, зрештою, нового, в цьому не було, а була лише пригадка відомого фактичного стану річей, пригадка істотного характеру УВО і її роботи та характеру й діяльности культурно-освітніх, виховавчих, господарських і ін. українських установ, була теж пригадка становища українського громадянства до УВО. Нема чейже причини полемізувати дальше з ґазетами, які договорилися до того, що „Діло" є неофіціяльним орґаном УВО, які нападають на „Діло" і цькують на нього вулицю і владу за цитати... з іншого українського часопису чи навіть за анонімову летючку з „декальоґом", — які врешті поставили ґеніяльну тезу: що це іменно „Діло" „затроює атмосферу співжиття", наслідком чого є — УВО з його актами терору!! Чи можна взагалі з такою пресою полемізувати? Чи можна відповідати на статті авторів, які в кожному рядку дають до зрозуміння, що вони не мають зеленого поняття про українське громадянство, його суспільну структуру, його політичну диференціяцію, його течії, відношення внутрішніх сил, їх вигляд, силу і ролю. А займатися вичуванням анальфабетів абетки не можемо, бо перше, це на ніщо не пригодиться, а подруге — навіть в огірковому сезоні маємо замало на таку роботу терпеливости. Але ось на маргінесі події під Бібркою забрав голос також „Дзєннік Людови", орґан ППС, який єдиний зпоміж цілої польськ преси у Львові зберігав підчас їхнього останнього гармідеру повну мовчанку. Хочби з цієї одної причини слід нині зареєструвати виступи соціялістичного часопису.

Тон статті „Дзєнніка Людового", так і затитулованої „УВО", є безумовно далеко пристойніший від усіх інших польських пресових істеричних витуків та бодай силкується втриматися на рівні сяк-так спокійної полеміки. Автор не зачіпає теж і не кипить за одним махом усього українського національного життя, не цькує і взагалі не присягається, що кожний українець є нотоірним злочинцем, якого треба мерщій повісити. Це вже великий поступ. Ясна річ, що й від ППС, яка завжди більше була і є *польською* партією, ніж партією *соціялістичною*, не можна вимагати, щоби вона взагалі не забирала голосу в справі акції УВО й проти неї, разом з усіми іншими польськими патріотами та їх орґанами, не виступала.

Розуміючи незручну позицію ППС, яка боролася колись проти Росії на терені б. Конгресівки саме терором, саботажами й експропріяцією, „Дз. Л." викладає про ріжниці поміж колишнім російським режімом відносно поляків і нинішнім польським відносно українців. Признаючи, що „в нинішній Польщі безперечно не є ідеально, не є навіть добре, а тим гірше українцям" — „Дз. Л." тут-же покликується на „„найкращі бажання" польського громадянства „та особливо робітничої кляси" „створити підстави згідливого співжиття обох народів". „Цей *факт* — каже автор — в великій мірі влекшує ситуацію". А ми сказали би, що підхід до справи з цього боку „утруднює ситуацію", бо ми ніяк того „факту" фактом признати не можемо. Тому так цей уступ статті, як також слідуючий, який каже про „систематичний відворот українських націоналістичних елементів з поля боротьби, змагання до пацифікації і бажання компромісів" — ми вважаємо за найслабше місце у статті „Дзєнніка Людового". Передовсім з цензурних оглядів ми не можемо вичисляти всіх тих реальних ознак „найкращого бажання" *усіх* польських чинників з польською демократичною лівицею включно. З другого боку сам автор статті мусить чейже признати, що вимагання кредитів і допомог для українських інституцій, що їм *належать* з титулу плачення податків, і що взагалі боротьба проти бюджетового використовування українських податкових капіталів на цілі непродуктивні а то й просто шкідливі та вбивчі для тих самих податників, — що боротьба за це не є жадним арґументом, наче українці переконалися про „якнайкращі бажання польського громадянства" й хотять таким робом ці бажання використати!

Решта уваг є звернена під адресою УВО — і тому не нам на них відповідати. Ось що пише „Дзєннік Людови":

„Наша партія, яка перейшла тверду школу боротьби з царатом, має відвагу зайняти інше становище до українських елементів, які боряться за самостійність, ніж інші польські партії. Ми не були би собою і тим, чим є, коли би не хотіли бачити і розуміти того що хотять інші. Але є деякі границі, яких переступити не вільно. Є добрим правом і обовязком кожного народу боротися за свої

незалежність, але не вільно йому кермуватися такими методами, які мобілізують проти нього всіх, не вільно йому застосовувати якінебудь методи, які в першу чергу мстять ся на ньому самому. УВО бореться за самостійність України. Але серед яких обставин? Чи її члени здають собі справу з фікції держави зложеної зі Східньої Галичини, Волини і т. д. при її оточенні Польщею, Росією, Румунією і Чехословаччиною, які не повелися би пасивно до нового твору. А дальше, в якому і чийому інтересі УВО веде боротьбу з Польщею, коли її ослаблення було би одночасним зміцненням Німеччини з одної і Росії з другої сторони? Таких питань насувається значно більше. Боротьба з Польщею при цілому розумінні з її сторони конечности повстання України є віддаленням процесу творення української держави й відбувається зі шкодою для самої української справи та приносить користь чужим великодержавам. З цих фактів УВО не здає собі справи. А шкода! Менше ненависти, та більше політичного розуму вийшло би на здоровля передовсім українській справі".

Як сказано, — не до нас адресовано запити, не ми їх маємо відповідати. Звернемо лише увагу, що — нам здається — автор багато дечого переплутав: напр. переплутує поняття боротьби українців за свої права з поняттям боротьби проти когось. Чому автор не ставить справи в площину *оборони* українців перед наступом на них?! Інша річ уже — методи цієї оборони. Дальше: чи автор не занадто аподектично ідентифікує кожне скріплення Польщі з користями України й українців? Чи є напр. зовсім певний, що при такому найбільшому скріпленні не застосовано би проти українців з найбільшою енергією рецепт п. Ст. Грабського, які він уже переводив, засідаючи — — у коаліційному кабінеті разом з ППС?!

Слушно каже ш. автор, що це дуже складна проблема і тому теж — до неї підходити треба обережно.

Положення в Хорватії.

Хорватська преса пише, що під цю пору 15.000 хорватів перебуває під постійним доглядом поліції. За одну ніч в Хорватії арештовано 300 осіб. Усім цим першим і другим закидають приналежність до тайної хорватської організації. Хорватська преса додає, що помалу в Хорватії все населення ділитиське тільки на дві групи: 1) політичні шпіони; 2) ті, яких шпіони слідять.

Антимарксівський фронт в Австрії.

Дня 7. ц. м. у Відні відбулась нарада провідників Гаймвери із канцлером Шобером у справі майбутніх виборів. Вирішено утворити одноцільний фронт проти марксістів і в цій справі Гаймвера видає окремий комунікат.

Ревізії й арештування.

З невідомих причин дня 26. липня ц. р. поліція з Тернополя і постерунок поліції з Поморян перевели ревізію в Поморянах в Антона Жуковського, студ. мед., Ярослави Романівної, абс. промислової школи і Гната Романіва, уряд. в магістраті. Ревізії тривали у кожного понад дві години. Всюди шукано за зброєю, нелегальною літературою і якимись анонімами, які дістала поліція в останніх часах. По ревізії забрали кожного на постерунок, де по списанні протоколу випущено всіх на волю, бо не знайшли нічого підозрілого. Крім цього в звязку з анонімами переслухано на поліції Емілію Хвначівську, абс. сем і д-ра Дичка Василя, лікаря в Поморянах. Крім цього арештовано в Тернополі абсольвента гімназії Степана Чубатого і кількох селян по попередньому переведенні трусу. Всі вони є в поліційних арештах в Тернополі. Поліція і прокуратура виточує їм слідство за злочин державної зради (УВО) і підготовку саботажів, а слідство провадить слідчий суддя д-р Янеллі. В найближчому часі мають арештованих відставити до слідчої тюрми в Тернополі, але не виключене, що арештованих вивезуть до Львова.

Дня 6. серпня ц. р. переведено ревізію в домі о. Малюци в Новім Селі, пов. Збараж й арештовано сина о. Малюци Івана Малюцу, студента політехніки і відставлено його до Тернополя. Причина арешту невідома.

Дня 2. і 3. ц. м. поліція в Борщеві перевела масові переслухання і арешти серед української молоді. В арештах придержано 3 молодих людей, а саме: урядовця української книгарні в Борщеві Гайовського, соліцитатора Володимира Крицуна і учня гімназії Миколу Никифорчина. Крім цього переслухано до 30 інших молодих людей обох полів та кількох старших громадян як о. Йосифа Малицького, д-ра Миколу Томковида, магістра Івана Романівського і секретаря Пов. Нар. Комітету УНДО Ґораля. Привід до цеї нагінки дав факт істнування в Борщеві Українського „Т-ва Опіки над Молодю". При цьому Т-ві зорганізувалась самоосвітня секція з опікуном д-ром Миколою Томковидом, яка відбувала свої звичайні сходини і влаштовувала відчити, а поліції хтось доніс, що нібито в секції організується „Пласт". Староство заборонило фестин, який дня 3. ц. м. мав відбутися з доходом на бідну молодь. Рівнож заборонило староство Кооперативне Свято в селі Нівра.

Також дня 6. серпня ц. р. в год. 9. веч. поліція арештувала в Бродах у ресторані Швалюка Зенка Тарнавського (сина відомого ґенерала УГА Тарнавського) пластуна з куріня Чорноморців. Опісля переведено основну ревізію в хаті і вже 7. серпня ц. р. відвезено арештованого до поліційних арештів у Золочеві.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

Ще один не хоче вертати до С. Р. С. Р.

Із Льондону подають, що сотник червоної фльоти Гали, приплявши радянським кораблем до Америки в цілі купівлі рибацьких човнів, відмовився вертати до С. Р. С. Р. і кораблем з поворотом мусів командувати інший сотник. Гали каже, що хоч він старшина пролетарської армії, то в буржуазній Америці ліпше жити йому в ролі робітника, ніж в радянських републиках в ролі старшини. Комуністична преса в Америці пише, що сотник Гали забрав зі собою з Ленінграду 4.000 долярів державних грошей і не звернув.

Чистка в Київі.

Підчас чистки в централі діточої поліклініки в Київі, виявилось, що там працювали не тільки особи пролетарського походження, але й буржуї, графиня Шірод, Копруді, колишня дама царського двора, дворянка Алкаєва, дворянки Ковальська і Буткевич, Брагійська, дочка власника готелю і кілька жінок бувших ґенералів та полковників. Усіх цих співробітниць поліклініки позбавлено праці, тому, що вони буржуазного походження, хоч вони давно спролетаризувались.

З життя російської еміґрації.

Американська комуністична преса пише, що в Америці серед російської еміґрації замітне зміцнення монархістичного руху. В Новім Йорку працює „Союз Государственного Народа", який підтримує кандидатуру князя Кирила на царський престол. Велику активність проявляє монархіст ґенерал Голохвостов і ген. Брендель. У новойорській міліції утворено окремий відділ із самих бувших російських старшин і вояків.

З китайського кітла.

(АТЕ). З Льондону повідомляють, що нанкінський уряд вислав 10 полків піхоти до Ганков, якого буде боронити до останніх сил. Англійська і французька дільниці міста окружені колючим дротом. В місті проголошено воєнний стан. Нанкінський уряд повідомляє в комунікаті, що північні ґенерали навязали контакт з кит. комуністами, щоби спільними силами повалити націоналістичний уряд у Нанкіні.

До кит. посольства в Берліні надійшла вістки з головної кватири націоналіст. військ у Ліюго, що військa нанк. уряду розгромили цілковито повстанців у півн. провінції Шантунгу. Від повстанців здобуло нац. військо міста Таянц, Фейчанг і зближається до міста Тсінанфу. Крім того військо уряду взяло у полон 19.000 повстанців і здобуло 50.000 крісів та 150 гармат.

З Шангаю надійшли тривожні вісти до Льондону, що большевики громадять військо на границі Манджурії в околицях Дуріяс, а їх стежі переходять кит. територію. Тому міністр закорд. справ у Нанкіні запротестував у Москві проти концентрації більшовицьких військ на границі Манджурії.

АКАД. СТЕПАН СМАЛЬ-СТОЦЬКИЙ. 6)

Правопис і літературна мова.

(Докінчення.)

Дублети, якщо вони справді в народній мові живуть, літературній мові не такі страшні і шкідливі, якби то на око виглядало. Чи скажемо „в життю" чи „в житті", **тіни** чи **тіні**, **тої** чи **тієї**, **цього** чи **цего** чи **сього**, **між** чи **межи** — всі на Україні нас добре зрозуміють і нічого в цім чужого не відчують. З часом і це вирівняється. Як? — Побачимо. Література буде тут помічна. Але нам вже нераз доводилося читати в „Ділі" форму „житті" для 3. відм., а це зовсім фальшиве. Коректор очевидячки гадає собі, що коли 7. відмінок є тепер „по літературному" **житті** (замість живого в його мовній сьвідомости „життю"), то і 3. відм. мусить бути „житті". Це яскравий приклад, як мало наші коректори через школу до такого свого уряду підготовлені та яке шкідливе для мови є незнання найзвичайнішого розвитку мови, зазначеного вже в шкільній граматиці. Це також пересторога, не заводити прихапцем нічого нового до мови, доки його добре не вирозуміємо, його істоти не збагнемо, доки воно на основі правдивого пізнання в нашій мовній сьвідомости не закорінить ся. Без граматики таки годі обійтися.

Синоніміка покаже нам знов, коли треба казати **краска**, а коли **колір**, **фарба**, **барва** і т. п. Річ ясна, що школа повинна б для синоніміки збудити у своїх учеників зрозуміння і змисл.

Школа повинна, крім того звертати свою пильну увагу на правильність, народність наголосу слів тим більше, що наголос — це істотна прикмета слів, а під чужим впливом в нашій інтелігентній верстві широнародній наголос дуже захитався.

Школа, письменники і часописи повинні також як найбільше дбати і про те, щоб як найменьше вживати чужих слів, як **база**, **імпреза** — тепер на ці слова пішла у нас мода — і т. п. Треба добре памятати, на те, що мова є, щоб з людьми порозумітися, а чужі слова мало хто вповні розуміє.

Це все справи мови, граматики, словника, а до правопису вони не належать.

Отже перш усього потрібно добрих украінистів, як найліпше визброєних засадами і методами дослідів і навчання мови, треба нам талановитих письменників, яких займали б не тілько теми, сюжети, мотиви, рими і т. п. причандали літературної техніки, але перед усім мова як своєрідний український вираз думок, як матеріял мовних красок, інструментів, марморів, без якого не може бути літературного мистецтва. Без того твір українського письменника зостанеться нам завсіди чужим.

Ви зачепили нарешті також питання латинки. І я переконаний, що небаром прийде час, коли ми „серед даних обставин" рішимося завести у себе латинку. Такі „обставини" настануть зовсім певно в хвилі, коли Москва на це рішиться. Ми не привикли самостійно про свої справи рішати, воліємо бути до чогось „обставинами" присилувані. Коли б хоч в такім разі здобулися ми на свою мудрість і завели у себе враз з латинкою правопис згідний з нашою звуковою і взагалі мовною системою (я побоююся, що і це нам інші припишуть)! А будуть при тім досить великі труднощі навіть в такім разі, коли б ми рішилися приняти вироблену в слявістиці фонетичну систему транскрипції. Добре було б вже загаді докладною дискусією вирішення того питання у нас підготовити.

Тут маєте прямі або посередні відповіді на порушені Вами питання правопису й української літературної мови. В подробиці я не дуже вдавався, бо це завело б нас задалеко. Мені хотілось висловити більш загальні, засадничі думки в тій справі, які дали б нам можність і в подробицях найти правильне вирішення.

Настала конечна потреба всіми такими питаннями зацікавити ширші кола громадянства, бо конець-кінцем громадянству, що пише, належатиме найважніший голос у справі заведення одностайности в правописі і в літературній мові, воно саме її заведе. Сформульовані граматиками правила будуть тільки констатованням фактичного стану.

Чим краще громадянство школою, публичними дискусіями в часописах, працею україністів до того буде підготовлене, чим живіше виявить воно свою участь у дискусіях, хочби тілько ставлячи питання, і свій интерес для полагодження справи, тим скорше звільнимо наш правопис і літературну мову від чужих кайданів, тим певніше досягнемо бажаної одностайности, тим краще збережемо в них усе те, що рідне, наше, питоме, що дасть нам повне почуття самостійности нашої мови і нашого правопису.

Вам належиться щира подяка за те, що з добрим хистом у своїх цікавих фейлетонах дали початок цій дискусії. З усеї душі бажаю, щоб вони змобілізували все наше письменне громадянство до бою за добру справу.

З найкращим привітом

Степ. Смаль Стоцький

Зїзд леґіоністів у Радомю.

В неділю 10. серпня ц. р. відбувся девятий з черги зїзд леґіоністів у Радомю, в якому взяло участь біля 10.000 осіб. У зїзді взяли участь марш. Пілсудський, премієр Славек і міністри: Бернер, Цар, Пристор, Складковський, Станевич і марш. сенату Шимановський, б. премієр Світальський та інспектори армії: Ридз-Сьміґли, Ромер, Дрешер і ін. Зїзд почався в год. 4. рано зложенням вінців на могилі невідомого жовніра, опісля учасники зїзду відійшли на ринок, де відправив в год. 10.15 епископ о. Бандурський полеву Службу Божу. В год. 11.10 приїхав автом марш. Пілсудський, якого витали учасники зїзду з ентузіязмом. Пополудні відбулася Академія. На Академії промовляли премієр Славек і ґен. Ридз-Сьміґли. Після промови ґенерала зїзд приняв цілий ряд резолюцій, в яких між інш. сказано, що леґіоністи готові боронити границь Польщі до останньої каплі крови. На закінчення відспівано пісню: „Ми, І. Бриґада".

Арештування учасників нападу на почтовий амбулянс коло Бібрки?

Польська преса повідомляє, що на Закарпатській Україні в селі Нижні Веретки, недалеко польської границі придержала чеська жандармерія дві особи без документів, але з револьверами. Тому чеська поліція перевезла підозрілі особи до Ужгороду, щоб справдити їх тотожність. Польська преса підозріває, що це члени УВО, — учасники нападу на почтовий амбулянс коло Бібрки.

Зі спортового життя.

Україна — Чорні 3 : 3 (3 : 1)

Другий з черги успіх одинацятки України, яка у змаганнях з ліґовою дружиною Чорних осягнула почесний ремісовий вислід, ба, що більше, провадила навіть у першій половиці 3:1 на свою користь. Новоусталений склад України: Ревера (Бутель І.), Скрегота, Грещук; Борсук Цимбала, Бутель II; Підлісецький, Воробець, Кобзяр, Маґоцький і Ярош під оглядом амбіції стоїть цілу клясу вище від попереднього з Петрівим, Лисиком і Сичом. І хоч напад, в якому змінилося аж трьох грачів, виказує ще покищо недостаточне зіграння, то добрий старт і тяги вперед поодиноких змагунів уповні заступають техніку і рутину їх попередників.

Щодо самого ходу змагань, то гра з початку внесна, провадиться на середині грища і майже нема небезпечних моментів. Щойно в 25 мінуті Ярош центрує, а оборонець Чорних у поспіху стріляє самовбивчого ґоля. За яких пять мінут після цього Підлісецький дістає мяч, центрує зі самого роґа, а Маґоцький притомно парує мяч у сітку Чорних. Чорні зриваються до атаки і їх лівий лучник з перебою стріляє першого ґоля. В останній мінуті першої половини Кобзяр випускає Підлісецького, той ловить, здається, вже безнадійний мяч з автової лінії, минає воротаря Чорних, який вибіг інтервеніювати і стріляє в порожні ворота третього ґоля для України. Третя буря оплесків і суддя свище перерву.

Після перерви Чорні стараються за всяку ціну вирівнати. Хоч гра і надальше отверта, тільки з незначною перевагою Чорних, вони використовують двічі заміщання під воротами України і стріляють 2 ґолі. Другого ґоля Бутель у воротах відбив руками, але стріл був за сильний і пішов таки в сітку. Напад України мав у тому часі три певні позиції: з них Підлісецький одну перестріляв, Маґоцький вцілив у стовп а Воробець стріляв воротареві в руки.

На загал гра стояла на високому рівні і з обох сторін велася дуже „фер", а публика в числі яких 1000 осіб тим разом заховувалася спокійно як у театрі. Суддював поправно п. Зееман.

Ліґові змагання.

ЛЬВІВ. Поґонь—ЛТСҐ 8:2 (2:1). Поґонь мала свій добрий день і була вирівнана у всіх частях. З особливим запалом працював її напад, якому дописувало до того щастя. Оба ґолі ЛТСҐ стрілив з карного. Видців 2.500.

ВАРШАВА. Польонія—Рух 4:1 (3:0).

КРАКІВ. Висла—ЛКС 1:0 (0:0).

А-клясові змагання.

ЛЬВІВ. Лехія—Ресовія 8:1 (4:0).

СТРИЙ. Польонія—Поґонь (Стрий) (0:0).

ЗОЛОЧІВ. Світезь—Яніна 4:1 (2:0).

Товариські змагання.

ЛЬВІВ. АЗС—Поґонь І. Б. 2:0 (1:0).

ВАРШАВА. Европа (Барцельона)—Леґія 1:1 (0:0). Субота.

ПОЗНАНЬ. Австрія—Варта 5:3 (2:1). Субота.

ПОЗНАНЬ. Австрія—Варта 0:2 (0:1). Неділя.

НОВИНКИ

— **Обережно перед провокаторами!** Пишуть нам з Гуцульщини: В Березові Нижнім, Текучій, Микуличині, Делятині, Ославах і в Жабю крутиться якийсь тип, що отверто вербує селян до УВО і то навіть у більших гуртах, збирає членські вкладки та прикривається іменами українських громадян, наче би він був у них у „справі УВО". Показується, що ці інтеліґенти на очі такого типа не бачили й з ним не говорили. Всі інтеліґенти на Гуцульщині повинні перестерігати селян перед такими підозрілими типами, які штовхнувши селян у велику халепу, у відповідний момент щезають!

— **О. Малий з Ясенівець простує.** О. Малий, священик з Ясенівець, простує вістку, подану у звіті з подій у Сновичах, наче би він належав до комітету побудування памятника поляглим на війні українцям — мешканцям Сновича. Не знаємо тільки, чому та вістка, в якій нічого злого й образливого не криється, аж так схвилювала о. Малого, що написав до редакції листа у дуже — нечемному тоні, неповажними з погрозами судом і т. д., — тоні, який напевне менше лицює священикові, ніж приналежністю до комітету будови памятника поляглим.

— **Урядник староства під замітом шпіонажі.** Перед трьома тижнями політична слідча поліція в Тернополі арештувала старшого асесора тернопільського староства Апля під замітом співучасти у злочині шпіонажі. Цього злочину асесор Апель мав допуситититися в той спосіб, що як референт пашпортових справ мав протизаконно виставляти пашпорти для комуністів і шпіонів, що стояли на услугах совітів і в цей спосіб облекшувати їм шпіонську роботу чи то вчасну втечу в безпечне місце за кордон. Арештованого по переслуханні на поліції відставлено до слідчої вязниці окружнього суду в Тернополі, де він сидить й досі. Ціла подія спричинила небувалу сензацію у вищих урядових кругах не тільки в Тернополі, але й у Варшаві. Слід завважити, що в останніх трьох роках карний трибунал тернопільського окружного суду засудив вже на довголітню тяжку вязницю кількох тайних поліційних агентів і постерункових якраз за те, що займалися шпіонажею в користь совітів, що їм на розправі вповні доказано і до чого деякі з них навіть призналися.

— **По смерти дир. М. Сабата.** В доповнення до посмертної згадки про бл. п. дир. ґімназії д-ра Миколу Сабата слід іще додати, що після повороту зза кордону викладав він на тайному українському університеті у Львові клясичну археольоґію. З тією метою приїздив він зі Станиславова завсіди в суботу до Львова і викладав своїм слухачам (до речі: дуже цікаво!) в суботу пополудні і в неділю передполуднем. Коли про це довідалася його шкільна влада, куратор Собінський заборонив Покійному викладати в українському університеті, а в добавок велів йому обняти господарку в одній з кляс ґімназії (чого з директорами не водиться), бо, мовляв, „Пан Директор ма відочне за дужо часу"...

— **Стріли на вулицях Львова.** В ночі з дня 8. на 9. ц. м. гетьманськими валами ішов ґурток польських старшин і цивільних осіб, між якими повстала суперечка. Старшини добули револьвери і почали стріляти. Стріли хибили після чого старшини зникли в каварнях. Поліція почала в тій справі слідство.

— **Самовбивство у вязниці.** Зі стрийських арештів відставлено до Львова 71-літнього Івана Красіцького зі Стрия, якому закидали злочин вбивства. Старушок очевидно волів умерти відразу ніж мучитись у вязницях і вмерти і так за пару літ, тому на днях повісився на ручнику в арешті при вул. Казимирівській.

— **Ще одно вбивство в Калуші.** Невідомий тип підчас сварки пхнув в Калуші Адольфа Зборовського ножем у шию і вбив його на місці, після чого втік. Поліція досі не найшла вбивника.

— **Хотів грошей, але не жінки.** При вул. Городецькій ч. 32 у Львові жила Катерина А., яка конечно хотіла вийти заміж. Володимир Винницький обіцяв їй, що як тільки вона позичить йому 5600 золотих, він поведе її до шлюбу. Дівчина позичила йому цю суму, а женних утік. Тепер Катерина просить поліцію найти Винницького, щоби бодай віддав гроші.

— **Ножем у серце.** Недалеко Бучача найдено в житі труп Томка Іванціва із Жизноміра. Виявилось, що жінка Іванціва мала любовника Олексу Кривенького і намовила його вбити її чоловіка. В ночі, коли Іванців спав, Кривенький пхнув йому ніж у саме серце, при чім допомагала йому жінка Іванціва, яка заткала чоловікові хусткою уста, щоби він не кричав, колиб не згинув відразу. Після цього труп винесено на поле в жито. Вбивників арештовано.

— **Безробіття в Польщі.** Державний уряд посередництва праці оголосив у пресі, що в м. липні ц. р. в Польщі було 194.279 безробітних зареєстрованих в цьому уряді. В перших днях серпня кількість безробітних зменшилась на 43.270 осіб.

— **Летунська катастрофа.** Поштовий літак, що вилетів зі Штокгольму до Штральзунду упав на море в околиці Вальдемайсейку. В катастрофі згинув сотник Лянґавке і телеґрафіст Ліндем. Літак був власністю німецького товариства Льофтгавза.

— **Нова кара смерти в Польщі.** У місточку Красне у Виленщині Микола Хорошевич убив свою матір і підпалив її хату, щоби в пожежі згорів труп убитої матері. Двох вояків, побачивши пожежу, вскочило до хати і витягнули труп старої жінки на двір та погасили вогонь. Слідство виказало, що Микола Хорошевич убив матір тому, що вона записала весь свій маєток дочці, а йому нічого. Суд засудив убивника на кару смерти через повішення.

— **Літаючі Єзуїти.** Американські оо. Єзуїти купили в Ню Йорку великий літак й охрестили його імям відомого місіонаря Маркетта. Цим літаком американські Єзуїти літатимуть для місійної праці на Аляску й на азійські острови.

— **Найліпша реклама для фільми.** Одно кіно в Парижі висвітлювало фільму „Вільдвест", у якому представлено життя бандитів та їх напади. Фільма робила таке враження, що 48-літний купець Фаріне, дивлячись на грізні картини, зі зворушення дістав удар серця і його винесено мертвого зі салі. Про той випадок заговорила вся преса і тепер дирекція кіна радіє, що підчас вистави цеї фільми, всі білети в касі розпродані.

— **Чахотка серед студентів у Польщі.** Як подає варшавська преса, минулого року переведено лікарські досліди між студентами, що мешкають в академічних домах. Виявилось, що між тими студентами є 20 проц. хорих на туберкульозу. Лікарі стараються, щоби студентів хорих на чахотку усувати із академічних домів та приміщувати в санаторіях аж до виздоровлення. Причиною поширення чахотки серед студентства є важкі умови життя і надмір праці.

— **Вправи резервістів.** В 1930 р. будуть покликані на вправи із річника 1904 всі підстаршини і рядовики усіх родів зброї, з р. 1905 і 1906 підстаршини летунських і морських відділів, з р. 1902 підстаршини і вояки усіх родів зброї, з р. 1901 всі підстаршини летунства і маринарки, з р. 1899 підстаршини всіх родів зброї, які досі не відбували вправ.

— **І того їм жаль.** Тадей Нітман містить у „Слові Польскім" лист із Гребенова, в якому плаче, що великий пансіонат „Стахова Воля" перейшов в українські руки. Натомість автор листа дуже розхвалює віллю „Марія", а ще більше її власника Недецького, який хоч мадяр з походження, є „ревним філяром польськости в цих сторонах і був предметом завзятих нападів гайдамаків за української влади. Син Недецького згинув в обороні Польщі перед 10 роками".

— **Пожежі.** У с. Чортівці, пов. Городенка, вибухла пожежа, яка спопелила 24 будинки вартости 100.000 золотих. Вогонь вибух вперше в домі Івана Павла і перекинувся на інші хати. — В Дрогомиричанах Станиславівського повіту малоумна Настя Неольбан підпалила власну хату і сама згоріла в вогні. Пожежа знищила ще 6 інших будинків.

— **Самовбивство міліонера.** Анґлійський міліонер Сідней Ґрінн на днях у Льондоні закінчив життя самовбивством. Він був власником величезних лісів, у яких англійський король бував часто на ловах та гостював нераз у домі цього міліонера. Самовбивник залишив лист, у якім пише, що відходить зі світа з розпуки і жалю за панею Едмон, яка перед двома тижнями згинула у летунській катастрофі. Чоловік пані Едмон не знав нічого про любов міліонера до його жінки.

— **Справлення помилок.** У статті **„Вечір Олександра Ґранаха"** („Діло" з 10. серпня) через коректорський недогляд перекручено назвища жидівських письменників **Шалома Алейхема і Номберґа** на Алейхена і Нонберга.

— **Що на те дирекція поліції?** В пятницю перед Зеленими Святами гр.-кат. обряду ц. р. приїхали до Солотвини аґенти чи представники знаної нам зі селянських процесів фірми „Діяболо", яка в багатьох випадках через своїх агентів наробила немало шкоди нашим селянам, продаючи їм центрифуґи. — Зайшли вони до реставрації п. Шебуньчака, де було кількох українців. До них прилучився урядовець з канцелярії нафтяря Кавфмана, родом анґлієць, народности польської. В трійку зачали вони провокувати українців, між іншими словами: „Ладна та Малопольска, якби не та менажерія украіньци", — мніе те сьвіне украіньци гдзесь" і т. д. Українці завізвали провокаторів, щоби винеслися з льокалю, а коли це не помогло, викинули їх за двері. Один з провокаторів, хотячи відплатитися, витягнув з валізки револьвер, вимірив ним до грудей одного з українців, другі два

чатомісць кинулись на безборонного. Витворилась небезпечна ситуація і лиш завдяки силі і притомности ума загроженого потрапив він вийти зі ситуації ціло. Напасник літав по всіх кімнатах реставрації з набитим револьвером, відгрожуючися і потурбував власницю реставрації, поки поліція не втихомирила відважних. Вислід інтервенції поліції був такий, що напасникам віддано револьвер, не потягнено їх до ніякої відповідальности, бо минув уже довший час і ніякого висліду не видно. Поліція не уважала, видно, за відповідне повідомити про інцидент суд. Поліція не хоче також подати назвища напасників, щоб інтересовані самі не вносили донесення до карного суду. — А щож на це скажуть вищі органи безпеченства? Що на це дирекція поліції? — **Поінформований.**

— **Редіярд Кіплінг на гробі сина.** На полях під Аррасом, де підчас світової війни на німецько-французькому фронті згинуло 22.508 англійців, упав також одинокий син письменника Редіярда Кіплінга. Дня 7. ц. м. на тому побоєвищу під Аррасом відбулось урочисте відкриття пам'ятника упавшим англійцям. Письменник Кіплінг приїхав також на це сумне свято і цілий день просидів біля могили свого одинака, сотника англійської армії.

— **Смерть найстаршої німкині.** У Гайленкірхент померла найстарша німецька жінка Анна Ґотшальк. Жила вона 107 літ і мала правнуків. До останніх днів життя цікавилась громадським і політичним життям.

— **Пятьдесять портретів одної жінки.** Пятьдесять малярів, між ними найкращі мистці Франції, впали на оригінальну думку' намалювати портрети відомої кінової артистки Марії Ляні, при чому ця артистка позуючи кожному малярові зокрема, має приняти інакшу міну, позу і т. д. Пятьдесять ріжних авторів зображувати-ме одну і ту саму особу в ріжнородних її настроях, виразах обличчя, коли вона усміхається, коли сумна і весела. Пятьдесять портретів зможе виявити все, що криється в душі жінки: любов і ненависть, щирість і брехливість, невинність і змислову пристрасть, роскіш і біль, глибоку задуму і легкодушну жартобливість, цілу гаму настроїв, весь зміст жіночої психіки. Пятьдесять малярів, які належать до ріжних мистецьких шкіл і напрямків висилають ці портрети артистки на мандрівну виставу по всіх великих містах Европи.

— **Умови наукової праці в СРСР.** У Москві закінчився судовий процес проти відомого російського вченого Ячевського, обвинуваченого в тому, що він приймав на співробітників у лябораторіях учених фаховців лікарів хоч вони не були комуністами, а не хотів приймати комуністів. Професор Ячевський боронився тим, що він приймав тих осіб, що розуміються на праці в його лябораторії, а не найшовши таких між комуністами, мусів приняти фахівців некомуністів. Суд станув на становищі, що до лябораторії треба приймати тільки комуністів, хочби вони були не грамотні і засудив проф. Ячевського на 6 місяців примусових робіт.

— **Бернард Шов про себе.** Великий англійський письменник Бернард Шов видав недавно власним коштом збірне видання своїх творів і в першому томі помістив автобіографію, в якій між іншим пише: „Я маю славу людини зле вихованої і без товариської оглади. А все це тому, що перед ним замикали двері його знайомі, так як замикали і перед моєю мамою. Колиж мого тата десь запросили на вечеру, то він приходив легко підхмелений, а вертав зовсім пяний. Мій батько був піяком дразливого типу, його не любили в товаристві і ми спадали щораз нижче в товариській ґірархії. Отже ми, його діти були позбавлені всякої товариської оглади, яку людина може мати тільки тоді, як буває в товаристві. Якби я був звичайним провінціональним невдахою, який не вміє заховуватись в товаристві, не в силі є одягатись ні сидіти при столі, їсть рибу ножем і вдягає червону краватку до чорного убрання, добрі люди взялиб мене в руки й виховали. Але зі мною справа була багато трудніша. Я був письменником і ціле життя не почував себе горожанином цеї планети тільки її випадковим гостем, тому я досі лишився невихованим.

З театру.

Малий Міський Театр: „Грім із ясного неба", комедія на 3 дії С. Кеджинського.

Коли директор департаменту міністерства в республиці тратить голову на вістку, що його жінка не є, як він досі гадав, із шляхоцького роду, а є донькою якогось пройдисвіта і що від цього готова захитатися його вся каріера, то це комедія. Коли батько хоче після 16 літ відкрити своїй донці, вихованій чужими панами, тайну, що він її батько, чому віддав її на чуже виховання і коли він не в силі зробити цього довго бажаного признання з огляду на щастя доньки, то це траґедія.

Таким робом маємо найчистішої води мельодраму. На тлі трагедії „батьківського серця" автор дає гостру сатиру на підлизників і бюрократів, дає кілька дуже сильних сцен, від яких можна напереміну плакати й сміятися, але роздвоєний двома ріжними сюжетами не залишає нам одноцільного враження.

„Грім із ясного неба", що вдаряє в родину, складену із ріжних життєвих недобитків є підготовлений занадто довгою і великою хмарою. Глядачі знають уже від 1-ої дії тайну, яка має стати сензацією для деяких дієвих осіб щойно в 2-ій та 3-ій дії. Це ослаблює драматичне напруження песи, в якій грім із ясного неба вдаряє в нас саме тоді, коли ми приготовилися до сміху.

Песу грали добре. Креація п. Фрончковського була першорядна, п. Добжанський незрівняний у своїм природнім гуморі. **М. Р.**

—o—

Шахи.

Перша тура міжклюбових змагань.

Перша тура міжклюбових змагань за шахове мистецтво Львова покінчилася сподівано, перемогою Л. К. Ш. На 90 можливих до здобуття пунктів здобув Л. К. Ш. $75\frac{1}{2}$, лишаючи Гели на десять пунктів за собою. Т-во Українських Шахістів з пятьдесяткою пунктів заняло наразі третє місце, та Сокіл, що має ґрати ще меч з Чорними, випередить мабуть Т. У. Ш. Дальші місця заняли: Кадур $45\frac{1}{2}$ п., Гетман 42 п., В. К. Ш. $38\frac{1}{2}$ п., Аматори $31\frac{1}{2}$ п., Чорні $27\frac{1}{2}$ п. і Ґонец $5\frac{1}{2}$ п. Одначе табеля може ще змінитися тому, що Чорні мають ще до розіграння два мечі (зі Соколом та Гетманом). Мечі ці розіграють клюби щойно в половині вересня. Наближається друга тура цих цікавих змагань. Щоб дати своїм членам змогу приготовитись до цих розгривок, виділ Т. У. Ш. визначив один день в тижні — суботу — як день розгривок. Бажано булоб, щоби в цей день якнайбільше членів відвідувало Клюб та в приятельських партіях відзискало виправу, втрачену за час ферій.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 7. ц. м. масло експортове 4·50 зол.; десерове 4·40 зол.; літра молока 25 сотиків; літра сметани 1·30 зол.; копа яєць 6·20 зол.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.